

PETŐFI SÁNDOR HÁTRAHAGYOTT KÉZIRATAI ÉS KÖNYVTÁRA.

Közzik: Majláth Béla és Thallóczy Lajos.

A Nemzeti Múzeum könyvtára a mult hónapokban nagybecsű gyűjteménynyel gyarapodott. Ajándékba kapta ugyanis Petőfi Sándor kézíratainak és levelezéseinek azon részét, mely ekkorig Petőfi Istvánnál, a nagy lyrikus testvérénél, őriztetett, de ennek f. é. ápril 30-án Pusztacsákon történt halála következtében hagyatékképen, mint nemzeti irodalmi közkinccs a M. Nemz. Múzeumra szállott. E gyűjtemény bibliographiai leírását veszi a t. olvasó a jelen közlemény első részében Majláth Béla tollából.

E nagybecsű ajándékkal majd nem egy időben történt, hogy Kendelenyi Ferencz, m. orsz. allevéltárnok az orsz. levéltár 1850—1860-ki cs. kir. törvénykezési iratai közt megtalálta Petőfi Sándor 1849-ben lefoglalt könyvtárának jegyzékét, mely 125 szám alatt 185 kötet könyvnek czímét foglalja magában. E könyvjegyzék irodalomtörténeti szempontból fölötte érdekes, mert megismertet azon irodalmi termékekkel, melyek Petőfinek olvasmányát képezték, s ennek könyvtáráról positiv alakban oly adatokat hoz napfényre, melyekről ekkorig a magyar irodalomtörténetnek tudomása nem volt. S mivel Petőfi kézirat-gyűjteményét bizonyos tekintetben kiegészíti, felkértük Thallóczy Lajos barátunkat, hogy azt folyóiratunkban megismertetni sziveskedjék. Az ő szivességéből adjuk Petőfi könyvtárának ismertetését a jelen közlemény második részében.

A szerk.

I.

Petőfi Sándor hátrahagyott kéziratai.

A nemzeti érzületet sértenők, a nagy költő iránti kegyelet ellen vétenénk. ha ez alkalommal Petőfi Sándor emlékét feleveníteni óhajtanánk. Hiszen, minden magyar szivben eleven annak

emléke, kinek dalai, költeményei viszhangoznak a négy folyam határai között, kinek nevét agg és ifjú egyaránt ismeri. S ha mégis, jelen közleményünk címe, Petőfi Sándor nevét viseli az csak azon kötelességérzet kifolyása, melylyel a nagy költő nevének, s a közönségnek tartozunk, midőn kézíratait bibliographiai szempontból méltányolva s tüzetesen leírva megismertetni kívántuk, s egyszersmind számolni vágytunk azon kéziratokról, melyeket a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára mint Petőfi István hagyományosa, végrendeletileg szerzett tulajdon joggal átvett.

Petőfi István, f. é. ápril 28-án kelt végrendeletével bátyja iratait említvén így intézkedik: »Bátyám kézíratait szekrényével együtt a budapesti Múzeumnak hagyományozom.« Petőfi István két nappal később elhalálozván, ezen iratok Kuczkay János ügyvéd és hagyatéki zárgondnok úr által, május 8-án és 9-én, a szarvasi kir. járásbíró és több tanú jelenléte mellett leltározattak a következő leltár szerint:

„K I I R A T

az 1880. évi ápril hó 30-án Pusztá-Csákón végrendelet hátrahagyásával elhunyt néhai Petőfi István hagyatéki tömegéről, Pusztá-Csákón 1880. évi május hó 8-dik és 9-dik napjain a szarvasi kir. járásbíró által, hagyatéki zárgondnok Kuczkay János ügyvéd, Dérczi Ferencz, Rigó Nándor, Monszpart Gyula és Pette József tanúk közbejötté mellett fölvett leltárból.

Néhai Petőfi Sándor halhatatlan költőnknek azon sajátkezűleg irt költeményeinek és levelezéseinek, melyek szeretett testvérénél elhunyt Petőfi Istvánnál őriztettek

J E G Y Z É K E:

1. »Dalaim« című vers.
2. »Szeretsz tehát«, »Busulnak a virágok«, »Rövidre fogtam a kantárszárat«, »Mint megfogamzott átok«, »Nem esoda ha újra élek«, »Volt egy szegény fiú«, »Mikor a vas lehull«, »Véres napokról álmodom«, »Világos kék« című költemények.
3. Erdőd máj. 17. 1847. »Hol a leány«, s ugyancsak Erdőd máj. 17. 1847. »Nevezetes a tegnapi napom« című költemények.
4. »Az ősz utolsó virágai«, Juliának I. számától VIII. ének.
5. »Bolond Istók« című költemény.
6. »A táblabíró« című töredék.
7. »Szécsi Mária« című költemény.
8. »A téli esték«, »Feleségek felesége«, »Egy könyvtár emlékköny-

vébe», »Adorján Boldizsárhoz«, »Van egy marok föld«, »Mit csinálsz, mit varrogatsz ott«, »Egy emlék a kórházban«, »Szeretlek én, szeretlek téged«, »Minek nevezelek«, »A rab oroszlan«, »A jó tanító«, »A pusztá télen«, »A szerelemnek rózsafája«, »Ne feledd a tért«, »Hideg, hideg van ott künn«, »A völgy s a hegy«, »Olaszország«, »Rózsavölgyi halálára«, »Az országgyűléshez«, »Anyám tyúkjá«, »A tél halála«, »Kemény szél fúj«, »Beaurepaire«, »Nemzeti dal«, »15-ik Márczius 1848«, »A szabadsághoz«, »Bordal«, »Föltámadott a tenger«, »A királyokhoz«, »Van-e mostan olyan legény«, »Készülj hazám«, »Megint beszélünk s csak beszélünk«, »A király és a hóhér«, »Rákóczy«, »Feleségem és kardom«, »A tavaszhoz«, »A magyarok Istene«, »Ilyen asszony való nékem«, »A ledőlt szobor«, »Már mi nekünk ellenségünk«, »Kis fiú halálára«, »Bánkbán«, »Ausztria«, »Mit nem beszél az a német«, »Fekete piros dal«, »Miért kisérsz«, »A király esküje«, »Föl«, »A gyáva faj, a törpe lelkek«, »Két ország ölelkezése«, »Uton vagyok s nem vagy velem«, »Szülőföldemen«, »A martiusi ifjak«, »Kis Kúnság«, »A magyar nép«, »Dobzse László«, »A nemzetgyűléshez«, »Ismét magyar lett a magyar«, »Miért zárjátok el az utamat«, »Kun László krónikája«, »Ma egy éve«, »Lenkei százada«, »Respublica«, »Három madár«, »A nemzethez«, »Beranger legújabb dala«, »Forradalom«, »Hány hét a világ«, »Vérmezőn«, »Itt benn vagyok a férfikor nyarában«, »A hegyek közt«, »A bokor a viharhoz«, »Jőjj el végre valahára«, »Hallod-e szív, szívem«, »Mit daloltok még ti jámbor költők«, »A székelyekhez«, »Tudod midőn először ültünk«, »Élet vagy halál«, »A vén zászlótartó«, »Bucsú«, »Ti ákáczfák a kertben«, »Tiszteljétek a közkatónákat«, »1848«, »Hideg idő, hűs őszi éj«, »Milyen láрма, milyen vigadalom«, »Itt alszik a költő«, »Hogy volna kedvem«, »Szeretlek kedvesem«, »Itt van az ősz, itt van újra«, »Elpusztuló kert ott a vár alatt«, »Itt a nyílom, mibe löjjem«, »Csatadal«, »Akaszszátok fel a királyokat«, »Kont és társai«, »Fiam születésére«, »Veszett csaták, csúfos futások« című költemények 1-től 130 lapig.

9. Egy cím nélküli »Költői ábránd volt, mit eddig érezék« kezdetű költemény. Sz. J.

10. »Az apostol« című I-től XX énekben megírt önálló füzetben foglalt költemény.

11. »Petőfi Sándor költeményei 1847« címmel megjelölve, egy vörös vászonba kötött könyvben foglalva, melyből a 141. és 142-ik oldalt tartalmazó lap kivan vágva, 1-től 198 oldal az érintett 2. oldal hiányával

12. »Petőfi Sándor költeményei 1849« megjelöléssel 1-től 23. oldallal tartalmazza: »Európa csendes újra csendes«, »Négy nap dörgött az ágyú«, »Csatában«, »Bizony mondom, hogy győz most a magyar«, »Pacsirta szót hallok megint«, »Péter bátya«, »Az erdélyi hadsereg«, »Ki gondolná, ki mondaná«, »Vajda Hunyadon«, »A székelyek«, »Szülőim halálára«, »A honvéd«, »Föl a szent háborúra«, »Szörnyű idő« című költemények.

13. »Le Pigeons de Bourse« című Beranger-féle francia költemény Petőfi saját kézírata.

14. 22 oldalból álló »Úti levelek« Petőfi Sándor saját kézíratai.

15. Egy Pesten 1849. juni 20-án »Monsieur Le Generale« megszólítással kezdődő francia levél Petőfi S. saját kézírata.

16. 7 oldalból álló Freidorfon 1849. ápril 29-én Bem tábornok által dictált s Petőfi S. által sajátkezűleg irt s letisztázott francia levél Kosuthhoz. És egy levél 1849. ápr. 29.

17. Petőfi S. saját kéziratú 1849. máj. 17-én Pesten kelt francia levele »Monsieur de Generale« megszólítással.

18. »Oithona« Ossián után című sajátkezű irata Petőfi S.-nak.

19. »Romeo és Julia« Shakespeare után angolból fordítási töredék Petőfi S. kézírata; 8 oldal.

20. »Coriolanus« című Shakespeare mű fordítása. Petőfi S. kézírata 1847 usque 1848-ról. 95 oldal.

21. Dömsödi Goliát Péter. 1847. decz. 12-én Jókaihoz intézett levele

22. Garay 1848. decz. 25-én kelt levele.

23. Kuthi Lajos 1848. márcz. 16-án Petőfi S.-hoz intézett levele.

24. Kemény levele Petőfi S.-hoz.

25. Szemere Pál 1846. aug. 29-én Petőfi S.-hoz intézett levele.

26. Jókai Mór 1847. jul. 6. án és aug. 18-án Petőfi S.-hoz intézett két-rendbeli levele. 2 darab.

27. Pap Endre 1847. nov. 23-án kelt levele

28. Térey Mária 1847. máj. 5-én kelt levele.

29. Egressy Gábor 1846. szept. 2-án, 1847. aug. 7-én, 1847. szept. 14-én, 1848. decz. 6-án kelt négyrendbeli Petőfi S.-hoz intézett levele. 4 db.

30. Bernáth Gáspár 4-rendbeli levele — 3 datum nélkül — egy pedig 1847. okt. 6-án keltezve s Petőfi S.-hoz intézve.

31. »Lehel vezér« töredék 2 énekből álló költemény 20 oldalból idegen kézzel írva; egy mellékelt czédulácska szerint az eredetije Orlay Petrics Sománál van, — a melyet Petőfi S. irt 1848-ban.

32. A »nagyapa« című prózai mű Petőfi S.-tól, saját kézírata.

33. Egy aláírás nélküli »Pályám évkönyveiből« (gyermekeimnek s barátomnak) címmel ellátott s Kazinczy Ferencz művének sejtett dolgozat. 49 oldal.

34. Kazinczy Ferencz 1811. évi jun. 27-éről Kis Imre úrhoz intézett levele.

35. Garay János által 1848. decz. 17-ről Petőfi S.-hoz intézett eredeti levél.

36. Arany János által Petőfi S.-hoz 1847. ápril 21-én, máj. 27., jun. 25., aug. 5., szept. 7. — 1848. jan. 7., január 8., február 6., márcz. 26., jun. 27., aug. 12., jun. 30., szept. 2., nov. 7., decz. 14. ; 1849. jan. 2., jan. 12., május 23-ról és egy kelet nélkül intézett 20-rendbeli levele, illetőleg epistolája; saját kézírata.

37. Ismét Arany Jánostól 1847. febr. 28., decz. 13., 1849. jan. 26-ról és egy kelet nélkül Petőfi S.-hoz intézett sajátkezű levél, egy 1847. aug. 11-ről »Kedves barátom lelkem jobb fele« kezdetű költeménnyel. 4 db.

38. Arany János irónnal Petőfi által rajzolt arczképe; aláírva Arany Jánosnak 4 sorba foglalt sajátkezűleg irt versezetével.
39. Szendrey Juliának 1858. decz. 29-én Pesten kelt meghatalmazványa, mely szerint Petőfi Zoltán gyámjává Petőfi Istvánt kinevezi.
40. Szendrey Julia 1864. ápril 18. és okt. 25-ről Petőfi I.-hoz intézett 2-rendbeli levele.
41. Szendrey Julia »A virasztókhoz« című költeménye.
42. Szendrey által 1870. nov. 5-én Petőfi Zoltán elhalálózásáról szóló távirat.
43. Petőfi Sándor őrnagygyá lett kineveztetéséről szóló okmány Bem által 1849. máj. 3-án Freidorfon keltezve.
44. Szász Károly »Hallom dalaidat« című eredeti költeménye Petőfi S.-hoz.
45. Bem tábornok írása Szász-Sebesben 1849. márcziusban csonka kezével írva s Petőfi S. eredeti megjegyzésével ellátva.
46. Bem arczképe Petőfi S. által rajzolva s aláírva.
47. Petőfi Zoltán egy napos korában 1848. decz. 16-án apja által vett rajzolatja.
48. Petőfi Zoltán halotti hirdetése saját maga által készítve.
49. Emich Gusztáv és Petőfi S. között 1847. június 26-án kelt szerződés.
50. Petőfi S. sajátkezű fogalmazata a miniszerelnökhöz.
51. A »honvéd«, »csatadal«, »az erdélyi hadsereg« című nyomtatott költemények, az utóbbi kettő 2 példányban.
52. Petőfi S. »nemzeti dal« című költeménye nyomtatványban, melyen sajátkezűleg jegyezte meg, hogy »1848-ik márcz. 15-én kivívtott sajtószabadság után legeslegelőször nyomtatott példány.«
53. Petőfi »ándort köröző német szövegű személyleírás (Personsbeschreibung) az ő sajátkezű megjegyzésével ellátva.
54. Ferencz császár 1809. évben Bécsben kelt proklamatioja nyomtatva.
55. »Esprit de la Revolution de France« című francia könyv, melyre Petőfi S. sajátkezűleg e szavakat írta »Petőfi Sándor kincse 1848.«
56. »Vergniaud«, »Couthon« és »Napoleon« aczélmetszetű arczképei.
57. Arany János eredeti levele Petőfi S.-hoz 1847. aug. 25., 1848. ápril 1., ápril 22., nov. 19. és nov. 29-én keltezett 5 rendbeli levele.
58. Petőfi S. »III Richard király« címmel jelölt saját kézírata.
59. »John Stiebli« aláírású angol levele »Lord Arthur Krumpley«-hoz címezve.
60. Petőfi S. sajátkezű Zoltán fiáról annak 7 hónapos koráig megírt életrajza.
61. Petőfi S. sajátkezű emlékirat töredéke »1849 január közepén indultam« kezdéssel s »nyakravaló« című költeménnyel.
62. »Nyilvános kert Eperjesen« című töredék (csonkított állapotban, illetve bevégezetlen állapotban) 12 oldal.
63. Dandár Simontól nyomtatvány.

64. 15 darab különféle, közöttük Petőfi S. saját kéziratát tartalmazó, részben szétéptett iratok.

65. Egy vörös carniol-kövü arany gyűrű, Petőfi Sándortól hátramaradt ereklye, a melybe azonban — Petőfi István állítása szerint az eredetileg bent volt követ Petőfi Zoltán eltörvén, — a mostani követ Petőfi István tétette.

66. Egy bronz érem következő felirással »Petőfi Sándornak 200 arannyal a m. t. akademia 1858« másik oldalán »Borura derü.«

67. Az erdélyi hadsereg fővezérségétől Bem aláírással ellátott s Szász-Sebesen 1849. ápril 9-én kelt katonai érdemjel 3-ik osztályát adományozó irat, rajta a rendszalagja.

68. »Petőfi Austráliában« című röpirat Melzl Hugótól.

69. 3 darab Petőfi Istvánhoz intézett levél.

70. »Petőfi István költeményei 116 lapon.

71. Szívajdulat, »Tavasz az életed«, »Hajaimból im egy kis fürt« című költemények Petőfi Istvántól.

72. Petőfi István honvéd igazolványa

73. Petőfi Zoltán gyermek-karcolatai

Az összes, Petőfi Sándor halhatatlan költőnknek kéziratai s egyéb főntebb megnevezett tárgyak 1-től 73-ig bezárólag egy fekete bőrdobozba, melynek tetején érczapon e szavak vésvék: »Petőfi Sándor költeményeinek kézírata« tétettek el s visszahelyezve bírósági hivatalos pecséttel láttattak el.

Ezzel a jegyzőkönyv felolvastatván, aláíratott. Kelt mint fönt. Potoczky Elek, aljárásbíró. Dérczi Ferencz, Rigó Nándor, Monszpart Gyula, Pette József, tanúk, Kuczka János, zárgondnok.

Ezen hivatalos leltár szerint adta át f. é. jun. 28 án Kuczka János hagyatéki zárgondnok úr a múzeumi könyvtárnak Csontos János könyvtári segédőr és az én jelenlétemben Petőfi Sándor kéziratait.

Ezeknek bibliographiai leírása a következő:

1. »Dalaim« aláírva Petőfi Sándor. 8-rét kékes papíron, a lap felső bal szögletén dombornyomással: Báth.

2. »Szereksztehát«, »Busulnak a virágok«, »Rövidrefogtam a kantárszárat«, »Mint megfogamzott átok«, »Nem csoda ha újra élek«, »Volt egy szegény fiú«, »Mikor a vas lehűll«, »Véres napokról álmodom«, »Világos kék«. 8-rét, elsárgult papír, négy levél.

3. »Erdőd, május 17. 1847. Nevezetes a tennapi napom«, (közölve a »Vasárnapi Ujság« 1880. 37-ik számában) ugyanazon oldalon egy más költeménynek még nedvesen maradt tenta-lenymata; a másik oldalon: »Erdőd, május

17. 1847. »Hol a leány, ki lelkem röpülését.« Nagy 4-rét, egy lap. Mind a két költemény külön aláírva.

4. »Az ősz utolsó virágai.« Júliának. Aláírva. Nagy 4-rét, 2 külön levél 8 versszak I—VIII. jelezve.

5. »Bolond Istók.« Nagy 4-rét, négy félv külön-külön összehajtva, nyolcz levél, felül lapszámozva 2—16-ik 1-ső oldal 23-ik sor egy olvashatlan szó törölve; 2-ik oldal 18. sorban »zápor« törölve, fölibe »eső« írva; 4-ik oldal 41. sor »az ifjú« törölve, utána írva »a vándor«, 6-ik oldal 16-ik sor »még« beékelve, utolsó szó törölve, helyette »mosolygott«; 8-ik oldal 5. sor beékelve »nem«, 39-ik sor utolsó szó törölve; 11-ik oldal 18. sor »találnék« javítva »találnám«; 12-ik lap 14. sor egy szó törölve, 43-ik sor egy szó törölve, fölibe írva »öriz«; 14-ik oldal 43. sor »kezépen« a »p« szára törölve, javítva »kezében«; 15-ik oldal 3. sor »s« törölve »nem« javítva »Nem«; 17. sor egy szó törölve, fölibe írva »nyugszik« ugyanott »és« törölve, utána »s«. Aláírva.

6. »A tábla biró.« Töredék 1847. Előljáró beszéd. Római számokkal jelezve I—IV. §. Nagy 8-rét, három félv külön összehajtva, 12 oldal lapszámozva 2—10, két utolsó oldal üres. 2-ik oldal 5. sor »szentségtörés mek« javítva »szentség törésnek«; 4-ik oldal II. §. 3. sorban törlés, felette írva »nincsen semmi«; 8-ik sor »az« utolsó betűje törölve, utánna egy szó törölve, föltötte írva »dereka«; 36. sorban első szó törölve, fölibe: »utána«; 5-ik oldal 15. sor »csupán« törölve, fölibe: »csak«; ugyanazon sorban »nyugatra« végtagja törölve, s fölibe írva »felé«; 33. sor egészen törölve; 7-ik oldal 11. sor utolsó szó »bevágott« javítva »bevéga«; 19. sorban »ott« javítva »őt«; 34. sor »ifjan« törölve; 10-ik oldal 8. sor »Tán« törölve. Ez alatt »V. §.« törölve, alatta »Koltó és Pest.«

7. »Szécsi Mária.« Nagy 4-rét, félivenként összehajtva, egy és fél iv, hat lap fölül számozva 2—9. Első lap külső oldalán »Szécsi Mária írta Petőfi Sándor«; belső oldal üres. Második lapon »Széchi Mária 1847.« Első oldal 13. sor »Bethlen« a »h« törölve; 31. sor »tán« törölve; 36. sor »furtsa« javítva »furcsa«; 3-ik oldal első sor egészen törölve »Piros volt a hajnal nem ijesztettél meg« e helyett alatta »Jött az ifjú hajnal, az ékes levente«; 4. sor »újdónúj« javítva »ujdonat új«; 10. sor

»völgyeknek« utolsó tagja törölve; 18. sor »leesett« törölve, a következő szó után beékelve »leesett«; 4-ik oldal 7. sor »ekkét« javítva »ekkép«; 31. sor »kedvtelésből« javítva »kedvtelésben«; 43. sorban »felé« az »f« betű törölve, 44. sor »a« javítva »A«; 5. oldal 20. sor »szellő« törölve; fölibe írva »bágyadt«; 7-ik oldal 12. sor két első szó törölve, fölibe »Lomha«; 27. sor »el« törölve; 45. sor »ha« törölve; 8-ik oldal 30. sor »Igy gondolko-
dik« javítva »Ezt gondolja.« Aláírva: Petőfi Sándor.

8. »Petőfi Sándor költeményei 1848.« Nagy 4-rét 66 lap = 132 oldal, felül számozva 5—130. Első lap külső oldalán: »Petőfi Sándor költeményei 1847«; 2-ik oldal üres számozatlan; az utolsó két oldal üres számozatlan. Tartalma: »A téli esték. Feleségek felesége. Egy könyvtáros emlékkönyvébe. Adorján Boldizsárhoz. Van egy marok föld. Mit csinálsz, mit varrogatsz ott. Egy emlék a kórházban. Szeretlek én szeretlek én Téged. Minek nevezzelek. A rab oroszlán. A jó tanító. A pusztai télen. A szerelemnek rózsafája. Ne feledd a tért. Hideg hideg van ott künn. A völgy a hegy. Olaszország. Rózsavölgyi halálára. Az országgyűléshez. Anyám tyúkjá. A tél halála. Keményszél fúj. Beaurepaire. Nemzeti dal. 15. martius 1848. A szabadsághoz. Borda. Föltámadott a tenger. A királyokhoz. Vane mostan olyan legény. Készülj hazám. Megint beszélünk csak beszélünk. A király és a hóhér. Rákóczy. Feleségem és kardom. A tavaszhoz. A magyarok istene. Ilyen asszony való nékem. A ledőltszobor. Már minekünk ellenségünk. Kis fiú halálára. Bánkbán. Ausztria. Mit nem beszél az a német. Fekete piros dal. Miért kisérsz. A király esküje. Föl. A gyáva fajja törpelelkek. Két ország ölelkezése. Uton vagyok, s nem vagy velem. Szülő földemen. A martiusi ifjak. Kis Kunság. A magyar nép. Dobzse László. A nemzetgyűléshez. Ismét magyar lett a magyar. Miért zárjátok el az utamat. Kún László krónikája. Ma egy éve. Lenkei százada. Respublica. Három

madár. A nemzethez. Beranger legújabb dala. Forradalom. Hány hét a világ. Vérmezőn. Itt benn vagyok a férfikor nyarában. A hegyek közt. A bokor a viharhoz. Jöjj el végre valahára. Hallod-e szív, szívem. Mit daloltok még ti jámbor költők. A székelvényekhez. Tudod midőn először ültünk. Élet vagy halál. A vén zászlótartó. Bucsú. Ti ákáczfák a kertben. Tiszteljétek a közkatonákat. 1848. Hideg idő hűs őszi éj. Milyen lárma, milyen vigadalom. Itt alszik a költő. Hogy volna kedvem. Szeretlek kedvesem. Itt van az ősz, itt van újra. A pusztuló kert ott a vár alatt. Itt a nyílám miből őjsem. Csata dal. Akaszszátok fel a királyokat. Kont és társai. Fiam születésére. Vesztett csaták, csúfos futások. Összesen 97 költemény és három költemény olvashatlanul kitérölve.

9. »Költői ábránd volt mit eddig érezék.« Nagy 4-rét félív összehajtva az első lap felső széle egész szélességben ott, hol a költemény címe volt írva, le van nyírva, de a betűk alsó része még látható. 2-ik oldalon 25. sorban »engem« a sor közepén törölve. Végén aláírva Petőfi Sándor.

10. »Az apostol.« Nagy 4-rét, 26 lap, felül lapszámozva 2—45. Első lap külső oldalán: »Az apostol«, belső oldala üres, hátul a 46-ik oldal és két lap üres. Fűzve, s fehérsarkú, kék színű vastag kemény papírral borítékolva. 1-ső oldal 33. sor első szótagja javítva »El« re; 3-ik oldal 38. sor egy szó törölve, helyette fölibe »gondolá hogy«; 5-ik oldal első verszaknál jobbra hosszukás, a 2-ik versszak két első sorának végén tentafolt; 8-ik oldal 9. sor »fiú« törölve; 27. sorban »mécses« törölve; 9-ik oldal 46. sorban az első szó után »anya« közbeszúrva; 10-ik oldal 7. sorban egy szó törölve; 17. sor javítva; 24-ik sorban utolsó szó törölve s fölibe írva »ördög«; 27. sorban »fizetni« javítva; 11-ik oldal 44. sor második szó törölve, föltötte »sziklái«, ugyan ott »fellegvárakat« javítva »légvárakat«; 12-ik oldal 45. sorban utolsó előtti szó törölve, föltötte »a«; 61. sorban utolsó előtti szó törölve; 13-ik oldal 12. sor »mélyen« végtagja törölve; 15-ik oldal 35. sorban második szó törölve; 16-ik oldal 6. sor

»a ki lát« között egy szó törölve; 18-ik oldal 49. sor »kijobbította« javítva »kijobbítá«; 19-ik oldal 8. sorban egy betű törölve; 11. sorban »Tizenégy« javítva »Tizenhat«; 38. sorban egy szó törölve; 20-ik oldal 4. sorban utolsó szó törölve, s utána írva »Róma reszketett«; 32. sorban »kiverte« után egy szó törölve; 21. oldal 8. sor »kellett« javítva »kelle«; 11. sor egészen törölve; 24-ik oldal 48. sor »Láta« után egy szó törölve; 26-ik oldal 33. sor »csak« után »egy« beékelve; 27-ik oldal 8. sor »az« törölve, utána »ez« írva; 30-ik oldal 13-ik sorban első szó törölve, félíg fölötte félíg utána írva »Enyém«; 31-ik oldal 37. sorban utolsó szó »papokhoz« javítva »gazokhoz«; 67. sor »S« után egy betű törölve; 32-ik oldal 11. sor utolsó szó »idő« javítva »eső«; 36. sor utolsó szó törölve, fölibe »a szülő« írva; 33-ik oldalon 35. és 36. sor kitörölve, 65. sorban utolsó szó törölve; 35. oldal 49. sorban egy szó törölve, fölibe »bánnának« írva; 37-ik oldal 6-ik sor első szó javítva »Éjem«; 19. sor »kezét« javítva; 38-ik oldal 2. sor »sötétség« után beékelve »melly«; 39-ik oldal 19. sor utolsó szó után egy betű törölve; 40-ik oldal 7. sor elején törölve, fölötte »mint alamizsnás« írva; 58. sor »De mért nem« után egy szó törölve; 42-ik oldal 6-ik sor »ragadta« javítva, 33-ik sor »egy-egy« után egy szó törölve; 43-ik oldal 17. sor »után« után egy szó törölve, 50. sorban utolsó szó »Ez« törölve; 44-ik oldal 12. sor »már« után egy szó törölve, fölibe »ezrek« írva; 40. sorban »térdék« után beékelve »s fejek«; 45-ik oldal 9. sor »ember« után egy szó törölve. Aláírva: Petőfi Sándor.

11. Petőfi Sándor költeményei 1847. Nagy 4-rét fölül lapszámozva 5—198. Barna piros vászonkötés préselt czifrázattal, sarkán 1847 aranyozott nyomással A szövegből a 141. és 142-ik oldalt tartalmazó lap kivágva hiányzik. Első két oldal üres; harmadik oldalon »1847«; 4-ik oldal üres; 5-ik oldalon »Petőfi Sándor költeményei 1847«; 6-ik oldal üres; 7-ik oldaltól kezdődik a lapszámozás 5-tel, 198-ik oldal után 199. és 200. oldalon »Tartalom«; a 201. és 202-ik oldal számozatlan üres, 5-ik oldal 15. sorban: Egy barátom az ifjúság; Ha férfi vagy, légy férfi; 6. oldal, 3. sorban javítás; egy törlés egy javítás; 11. sorban javítás. 21—24. sor egészen törölve, s utána más sorok írvák; 29. sor törlés javítás. Kutyakaparó 7. oldal 10. sor törlés; 9 oldal 5., 6. és 12. sorban törlés. Szomorú éj: utolsó sor törölve és

beékelés. Palota és kunyhó 12-ik oldal 25. és 29. sorban törlés; 13-ik oldal utolsó előtti sorban törlés. A kutyák dala, 14-ik oldal 3. sorban törlés. A farkasok dala, 15-ik oldal 3. sorban törlés. A XIX. század költői, 16-ik oldal 1. és 38. sorban törlés. Egressy Etelka, 18-ik oldal 11. 20. és 32. sorban törlés, 19. oldal 11. és 38. sor törlés; 21-ik oldalon a 4. s a négy utolsó sor pótlás nélkül egészen törölve. Magyar vagyok, 25-ik oldal 13., 30. sorban törlés. A Tisza, 27-ik oldal 5. és 17. sorban törlés, 28-ik oldalon 15. 18. sorban törlés. A felhők, 29-ik oldalon 14., 16. és 21. sorban törlés. Csuklyában jár a barát, 30-ik oldalon a cím törölve s újra írva, az 1., 5. és 9. sor törölve.

12. Petőfi Sándor költeményei 1849. Nagy 4-rét 16 lap felül számozva 3—23-ig. A boríték külső lapján: »Petőfi Sándor költeményei 1849«, belső oldala üres. a 24—32-ik oldalig számozatlan, üres. Tartalma: »Európa csendes újra csendes«, »Négy nap dörgött az ágyú«, »Csatában«, »Bizony mondom, hogy győz most a magyar«, »Pacsirta szót hallok megint«, »Péter bátya«, »Az erdélyi hadsereg«, »Kigondolná, ki mondaná«, »Vajda Hunyadon«, »A székek«, »Szülőim halálára«, »A honvéd«, »Föl a szent háborúra« és »Szörnyű idő.«

13. Egy nagy 8-rét lap »Le Pigeons de Bourse« francia költemény, aláírva »Beranger« Petőfi Sándor kézírata.

14. »Uti levelek« Kerényi Frigyeshez I—XX. levél, a XV. és XVI. levél hijjával. Nagy 4-rét 11 számozatlan lap.

15. Bem tábornokhoz írt francia levél 1849. június 20-án Pestről keltezve, aláírva: »votre fils Alexandre Petőfi« kis 4-rét két lap, az első lap tele írva, a második üres.

16. Bem tábornok által 1849-ik évi április 30-án diktált s Petőfi Sándor által sajátkezűleg Freidorfban írt francia levél Kossuth Lajoshoz, s ugyancsak egy második levél 1849-ik évi április 29-ről keltezve. 2-rét, négy oldal félszélességen írva. Felül ezen megjegyzéssel: »Bem tábornok levele Kossuthhoz. Irtam az ő diktálása után Freidorfban (Temesvár alatt) április 1849.«

17. Petőfi Sándor francia levele Bemhez 1849. május 17-ről. Kis 4-rét, két lap, a 4. oldal üres.

18. »Oithona«, Ossián utáni fordítása Petőfi Sándornak sajátkezűleg írva, kisebb 4-rét, két lap, számozatlan, a felszélés baloldalán írva.

19. »Romeo és Julia, Shakespeare után angolból, Petőfi Sándor 1848.« Hosszas 8-rét, 8 lap. Cím az első oldalon, a cím lap belső oldala üres, felül lapszámozva 6—8-ig, a négy első oldal számozatlan, az utolsó 8 oldal üres és számozatlan.

20. »Coriolanus Szomorújáték öt fölvonásban. Shakespeare után angolból, Petőfi Sándor. 1847—48.« Nagy 4-rét, 48 l. felől számozva 6—95-ig. A négy első, s az utolsó oldal számozatlan.

21. Levél Jókai Mórhoz. 4-rét, egy lap. Petőfi Sándor elferdített kézírása. Aláírva: »Dömsödi Goliáth Péter« kelt 1847. decz. 12-én.

22. Garai János levele Petőfi Sándorhoz. 1848. évi decz. 25-ikéről.

23. Kuthy Lajos levele Petőfi Sándorhoz. Pozsony 1848. márczius 16-án.

24. Kemény Zsigmond levele Petőfi Sándorhoz kelet nélkül.

25. Szemere Pál levele, Petőfi Sándorhoz 1846. augusztus 29-én.

26. Jókai Mór két rendbeli levele Petőfi Sándorhoz 1847. július 6-ról és aug. 18-ról.

27. Pap Endre levele Petőfi Sándorhoz 1847. nov. 23-ról.

28. Térey Mária levele Petőfi Sándorhoz 1847. május 5-kéről

29. Egressy Gábornak négy rendbeli levele Petőfi Sándorhoz, 1846. szeptember 2-ről, 1847. augusztus 7-ről és szeptember 14-ről, s 1848. sept. 6-ról.

30. Bernáth Gáspár négy levele Petőfi Sándorhoz egy 1847. október 6-ról, három pedig keltezés nélkül.

31. »Lehel Vezér.« Nem Petőfi Sándor kézírása, s egy mellékelt kis czédula feljegyzése szerint az eredeti kézírás Orlay Petrich Sománál van.

32. »A nagyapa, nagy 4-rét, 10 lap, számozatlan, alá-
írva Petőfi Sándor. Saját kézírása.

33. Egy aláírás nélküli »Pályám évkönyveiből«
című dolgozat. Nem Petőfi Sándor kézírása.

34. Kazinczy Ferencz Kis Imréhez intézett
levele 1811. június 25-ről.

35. Garay János Petőfi Sándorhoz irt levele
1848. decz. 17-ről.

36. Arany János levele Petőfi Sándorhoz 20
darab. 1847. ápril 21., május 27., június 25., augusztus 5., sept.
7-ről; 1848-ik évből, januarius 7., januarius 8., februar 6., már-
czius 26., június 27., augusztus 12., június 30., szeptember 27.,
november 7., és deczember 14-ről; 1849-ik évi január 2., január
12-ről, két levél, május 23-ról, és egy keltezés nélkül.

37. Arany János levelei Petőfi Sándorhoz. Négy
levél. 1847. február 28., deczember 13-ról, 1849. január 26-ról,
s egy kelet nélküli. S még egy 1847. augusztus 11-ről keltezett
»Kedves barátom lelkem jobbfele« kezdetű költeménye Arany
Jánosnak, sajátkezüleg írva.

38. Petőfi Sándor által ónnalrajzolt arc képe
Arany Jánosnak. Alatta Arany Jánosnak négysoros költeménye.
Megjelent a »Vasárnapi Ujság« 1880. évi június 27. számában.

39. Szendrey Juliának 1858. deczember 29-én Pesten
kelt meghatalmazványa, melyszerint Petőfi Zoltán gyámjává
Petőfi Istvánt választja.

40. Szendrey Julia két rendbeli levele Petőfi
Istvánhoz. 1864. ápril 18. és október 25-ről.

41. Szendrey Juliának »a virrasztókhoz« című
költeménye.

42. Petőfi Zoltán elhalálozásáról szóló táv-
irat 1870. nov. 5-ről Petőfi Istvánhoz címezve.

43. Petőfi Sándor örnagygyá lett kinevezte-
téséről szóló okirat. Bem által 1849. évi május 3-án Frei-
dorfon keltezve.

44. Szász Károly »Hallom dalaidat« című ere-
deti sajátkezüleg irt költeménye Petőfi Sándorhoz.

45. Bem tábornoknak csonka kézzel, illetve

balkézssel irt írása 1849. márcziusban. Petőfi Sándor eredeti feljegyzésével. Megjelent a »Vasárnapi Ujság« 1880. június 27. számában.

46. Bem arczképe Petőfi Sándor által saját kezűleg rajzolva. Megjelent a »Vasárnapi Ujság« 1880. évi június 27. számában.

47. Petőfi Zoltán egynapos korában. Rajzolta Petőfi Sándor 1848. december 16-án, megjelent a »Vasárnapi Ujság« 1880. június 27. számában.

48. Petőfi Zoltán halotti hirdetése saját maga felett.

49. Petőfi Sándor és Emich Gusztáv között 1847. évi június 26-án kelt szerződés, mely szerint Petőfi Sándor költeményeit Emich Gusztávnak eladja. Petőfi Sándor sajátkezű aláírása, és vörös mintába nyomott pecsége P. S. betűkkel, alább Petőfi Sándor által sajátkezűleg irt és alá irt jegyzék.

50. Petőfi Sándornak a miniszerelnökhöz keltezés nélkül irt levelének sajátkezű fogalmazványa, melyben egy költeményének 50,000 példánybani kinyomatását ajánlja. 4-rét lap, a túlsó oldalon Bem tábornok arczképének tollrajza; fedetlen fővel, s csak a fej van levéve.

51. »Nemzeti dal« című költeménye Petőfi Sándornak. Nagy 8 rét, nyomtatás. Alul a túlsó oldalon Petőfi Sándornak sajátkezű feljegyzése: »Az 1848. márczius 15-én kivívott sajtószabadság után legeslegelőször nyomtatott példány, s így a magyar szabadság legelső lélegzete. Petőfi S.«

52. A honvéd, Csataadal, az erdélyi hadsereg című költemények nyomtatott példányai, az utóbbi kettős példány. (Ezen kiadásban egészen ismeretlenek.)

53. Petőfi Sándort köröző személyleírás, német szöveg, nyomtatvány. Ivrét egy lap. Alul Petőfi Sándornak megjegyzése s aláírása. Közölve a »Vasárnapi Ujság« 1880 évi június 27. számában.

54. Ferencz császárnak 1809-ik évben Bécsben kelt proclamatiója. Nyomtatvány.

55. »Esprit de la Revolution de France« című

francia szövegű könyv, melyre Petőfi Sándor sajátkezűleg ezen szavakat írta fel: »Petőfi Sándor kincse 1848.«

56. Vergniaud, Couthon és Napoleon aczélmetszetű arcképei.

57. Arany János öt rendbeli levele Petőfi Sándorhoz 1847. augusztus 25-ről, 1848. évi ápril 1., ápril 22-ről, november 19-ről és november 29-ről.

58. Harmadik Richárd király előadásának bírálata 1847. február 13-ról, midőn az Egressy Gábor jutalomjátékaúl adatott. Nagy 4-rét iv, 2 lap. Petőfi sajátkezű írása. Aláírva Petőfi Sándor.

59. Arany János angol szövegű levele Petőfi Sándorhoz. Címezeve: »Lord Arthur Krumply«-hoz, aláírva »John Stiebli«.

60. »Zoltán fiam életrajza hét hónapos koráig.« 3-rét, három oldal. Petőfi Sándor sajátkezű írása.

61. Útjegyzet töredék »1849. január közepén indultam« bekezdéssel. 4-rét, két lap. Az útjegyzetek az első lap kétharmad szélességében írva 42 sor, a lap üres harmadrész szélességében, keresztbe írva nagy betűkkel »Petőfi Sándor«; a másik oldal üres. A harmadik oldalon, felülről lefelé egy harmad szélességben, a baloldalon háromnegyed rész kiszakítva; a szakítás alatt az egésznek hosszában »Egy goromba tábornokhoz« című 33 sorból álló költeményt írta. Lejebb ezalatt »Nyakravaló« című költeménye. Mind saját kézírása.

62. Egy színmű töredék cím nélkül kezdődik »I. felvonás I. jelenet«-tel, végződik a II-ik jelenet »micsoda valású vagy« szavakkal. Tárgya és ideje Karaffa vér-bírósa Eperjesen, a színhely ugyanott. Személyei: Lakatos, szabó, egy leány, mészáros, pincér, varga, Baróthi, 1 ső tiszt, Szirmai, komédiás, Baróthiné, tolvaj, Mária, Karaffa, Petenáda Andor, Újhelyi Erzsébet, húsz hóhér, 2-ik tiszt, első, második katona, könyvárús. Nagy 4-rét iv, 6 lap, számozva 2—12 ig. (Közölve a »Vasárnapi Ujság« 1880. 37. számában)

63. Dandár. Simontúl egy nyomtatvány.

64. Petőfi Sándor kézírásának széttepett darabjai.

65. Egy carniólkövé arany pecsétgyűrű. A jegyzék szerint Petőfi Sándoré volt, a követ azonban fia Zoltán

kitörte belőle, s a helyett testvére István csináltatta bele a benne levő carniólt.

66. Egy bronce érem következő felirással: »Petőfi Sándornak 200 aranynyal a m. t. akadémia, 1858.« túllapján »Borúra derű.«

67. Bem tábornok aláírásával ellátott, Szász-Sebesen 1849. április kilenczedikén kelt, s a magyar katonai érdemjel 3-ik osztályát adományozó okirat Petőfi Sándor részére, az irathoz tűzve a rendszalagja, a rend hiányzik.

68. »Petőfi Ausztraliában« című röpirat. Meltzel Hugótól. A jegyzékben felsoroltakon kívül, egy kopott elrongyolott vörös-barna könyvtáblában még a következő, részint egész, részint szét tépelt, önnevelő és tentával irt darabokat találtam:

69. Petőfi beszélgetése Bem tábornokkal ily kezdettel: »Kit tart ön legnagyobb katonának?« Nagy 4-rét, két lap, 43 sor; három oldal üres.

70. Petőfi Sándornak sajátkezűleg irt könyvjegyzéke. 41 könyvet az árjegyzékkel együtt felsorol, köztük 37 francia s négy angol munkát. 8-rét, két lap, durva kékes-színű papiros.

71. Bem tábornokhoz irt francia levél fogalmazványa, melyben honvédtiszti állásáról leköszönési szándékát nyilvánítja, keltezés nélkül. Sajátkezűleg írva. 4-rét, egy lap, 15 sor.

72. »Történeti jegyzetek« című irat: »1848. márczius 15-én«, »1849. július 5-én«, »Perczel Mór«, »1849. jan. 12.« »Több század óta.« 8-rét iv, négy lap, 2—4 lap üres.

73. Shakespeare 37 drámájának címjegyzéke, folyó számokkal ellátva 1—37 számig, az 1., 4., 9., 12., 15., 21., 22., 23., 29. és 34-ik számúak piros + kereszttel jelezve a számok előtt, a 13., 24., 27., 28., 31., 35. és 37-ik számúak, fekete kereszttel jelölve. 8-rét, egy velin lap.

74. Együvé tartozó három darab papírszerlet, az egyik oldalon beírva. Petőfi kézírása. Az egyik szeleten alól az áll: »Ha nem restelled lefordítani, va . . . levelem, úgy közöld azt, . . . irhatok egyet mást viszo . . .« Ezen jegyzék-ből az vehető ki, hogy az ezen lap tulsó oldalára irt politikai

tartalmú levél fogalmazványa, mit 1848. vagy 49-ik évben irt, mert minisztereinket említi benne, más nyelvű fordításra volt szánva, minek valahol megjelenni kellett volna, vagy talán meg is jelent.

75. Egy papirdarab, szélessége felében eltépve, melyen a következő 14 soros versmaradvány olvasható:

Hadd maradjak
 Kebleden nem
 Távozám, hogy e
 S bujdosásomban
 Ah de én távo
 Még meghalni sem
 Visszajöttem itten
 És ha nem szeretsz
 Meg kell halnom
 Közeledben . . . ez . . .
 Szomorú világ
 Úgy bolyong sőt
 Mint amott a
 Éj ködében a

76. Két lap velin papir, 8-rét. Az első oldalon 15 sor jegyzék Zrinyi Péter és Frangepán szökéséről Csáktornyán, és lefejeztetésükről. A többi három oldal üres.

77. 4-rét lap, fele hosszában elszakítva, 19 sor rajzónnal írva, melyben Bem a kormányzót értesíti, hogy a tegnapi levelet Petőfi által elküldötte, köszöni a kormányzónak, hogy Petőfit hozzá küldötte, s jelenti, hogy Petőfit őrnagygyá nevezte ki, s kéri a kormányzót ezen kinevezését megerősíteni.

78. Nagy 4-edrét zenemű három lap. Kivülről: »Kinizsi nótája. Szerző Fáy László«, alul: »Leirta Petőfi Sándor.« 2-ik lapon: Népdal »Hála legyen az istennek, hogy nincs szarva az egérnek.« 3-ik lapon: Népdal »Korcsmárosné«, alább: Népdal »Cserebogár, sárga cserebogár, nem kértem én tőled, mikor lesz nyár, azt sem kértem, sokáig élek-e«, nagy betűkkel »Csak azt mond meg, rózsámé leszek-e?« ismét alább »Három bokor fekete nád, Tagadd meg értem az anyád«, alatta egy sor hangjegy Petőfi Sándor költeményeinek kéziratai sorában 6-ik szám alatti,

széttépett papírszeletek között általam felfedezett »Egész világ a harcmezőn« kezdetű hét versszakból, huszonnyolcz sorból álló, rajzónnal irt költeménye, egy nagy negyedrért iven; továbbá a 3. szám alatti »Nevezetes a tennapi napom« kezdetű költeménye a Petőfi-féle összes kiadásokból kimaradtak. Az első a »Vasárnapi Ujság« folyó évi aug. számában közöltetett először; valamint a 62-ik szám alatt jelzett cím nélküli színmű töredék is kiadott prózai dolgozataiból hiányzik, s az szintén a »Vasárnapi Ujság« f. é. aug. számában lett először bemutatva a közönségnek.

Ime ezen felsorolt 78 szám alatt adattak át a könyvtárnak Petőfi Sándornak részint saját kézírásai, részint kéziratok, levelek, nyomtatványok, rajzok és másnemű tárgyak. Az ő kézírásai azonban megjelent költeményeinek csak kisebbik részét ölelik fel, mert a könyvtár örökségébe jutott eredeti kézirat csak 281 költeményt tartalmaz, s 500 költeményének kézirata, hihetőleg vagy megsemmisült, vagy talán egyeseknél szétszórva erekleként őriztetik.

II.

PETŐFI SÁNDOR KÖNYVTÁRA.

A »Magyar Országos Levéltár«-ban most folynak az egyes szakosztályok rendezési munkálatai. A régi curiai levéltárhoz csatolják az 1850—1860-ig működött cs. k. törvényszékek törvénykezési iratait is. Ezek között néhány 1849-iki iratsomó is van, mely a Pestről Debreczenbe menekülő magyar irányadó kormányférfiak, hadvezérek irományainak lefoglalásáról szóló tárgyalásokat tartalmazza. Ezek között találta Kendelényi Ferencz, országos allevéltárnok Petőfi Sándor könyveinek s egyéb lefoglalt írásainak jegyzékét is. A rá vonatkozó tárgyalást eddig még nem találtuk meg, de így is a mint van végtelenül érdekes az irodalombarátok előtt. Nem akarom a jegyzéket commentálni, tegyék nálam hivatottabbak, csak annyit jegyzek meg, hogy az ugyanazon

egy kézzel írott kimutatás egy ivre terjed, s az alábbiakban szó szerint van közölve:

» *Verzeichniss der Petöfischen Bücher.*

1. The works of Lord Byron. Complete in on volume. Francfort v. m. 1837.
2. The Poetical works of Thomas Moore. Compl. in one volume. London 1846.
3. The complete works of Villiam Shakspeare. Paris 1838. 1 Band.
4. The Poetical works of Thomas Chatterton. Cambridge. 1 Band.
5. Histoire Romaine République par M. Michelet. Paris 1843. 2 Bände.
6. Siècle de Louis XIV. par Voltaire. Paris 1843. 1 Bd.
7. Esprit de la Révolution et de la Constitution de France par Saint Juste. Paris 1791. 1 Band.
8. Histoire des Montagnards par Alphonse Esquiros. Paris 1847. 2 Bände.
9. Choix des plus beaux discours du temps de la révolution francaise par A. Lieber. Stouuttgart 1844. 1-ter Bd. — 1 Bd.
10. La France Classique. Édition Tauchnitz. Histoire de Russie sous Pierre le Grand par Voltaire. Leipzig 1845. 1 Bd.
11. Collection of British Authors. Tauchnitz Edit. The Sketsh Book By W. Jrwing. Leipzig 1843. 1 Bd.
12. » » » The Cricket on The Hearth etc. Leibzig 1846. 1 Band.
13. » » » The works of Lord Byron. Leibzig 1842. 1 Band.
14. » » » Martin Churz Lewis. By Boz. Leibzig 1844. 2 Bände.
15. Discours sur L'Histoire universelle par Bossuet. Paris 1842. 1 Band.
16. Mauprat par George Sand. Bruxelles 1837. 2. Band.
17. Biographie Portative Universelle. Paris 1844. 1 Band.
18. Les Trois Journées De Février par Xav. de Montépin. Paris 1848. 1. Band.

19. Le Gouvernement Provisoire Histoire Anecdote et Politique par Xav. de Montépin. Paris 1848. 1 Band.

20. Nouvelle Bibliothèque des Classiques français. Lesage. Le Bachalier De Salamanque. Paris 1835. 2 Bände.

21. Télémaque par Fénelon v. August Schulze. Wien und Majland. 1 Band.

22. Le Dernier Fantome par M. Méry. Bruxelles et Leibzig 1845. I. Band.

23. Scènes de la vie Parisienne par M. de Balzac. Bruxelles. 2-ter Theil. 1 Band.

24. Grandeur et Décadence Des Romains Lettres Persanes etc. Paris 1843. 1 Band.

25. La France Dramatique. C. Tretse Editeur. Paris 1843. 1 Heft.

26. Grammaire Espagnole par F. M. Noriega Paris 1842. 1 Band.

27. Englisch-deutsches Wörterbuch v. Kaltschmidt. Leibzig 1837. 1. und 2. Theil. 1 Band.

28. Theatre français publié par C. Schütz. Bielefeld. 1846, 1848, 1849. 3 Bändchen.

29. Chefs D'Oeuvre Poétiques par H. M. Melford. Bielefeld. 1841. 2 Bruchstücke.

30. Theatre français publié par C. Schütz. Bielefeld. 1840, 1842, 1844. 3 Bände.

31. Histoire de Charles XII. par Voltaire. Paris 1817. 1 Bd.

32. The vicar of Wakefield. By Dr. Goldshmidt Leipzig 1836. 1 Band.

33. Taschenwörterbuch der englisch-deutschen Sprache. Leipzig. 1 Band.

34. Taschenwörterbuch der französisch-deutschen Sprache. Leibzig. 1 Band.

35. Theodor Arnold's englische Grammatik v. Fahrenkrüger. Jena 1829. ¹⁾ 1 Band.

36. Der gewandte Engländer v. John Douglas. Wien & Majland. 1846. 1 Band.

¹⁾ A 2. és 35. sz. könyvet Petőfi S. Debreczenben létekor Szász Károlynak adta kölcsön, ki abból angolul tanult.

37. *Chronicon Budense de origine Hungarorum usque Mathiam regem inclusive* a J. Podhradczky. Bud. 1838. 1 Bd.
38. *Marci Antonini Philosophi Commentarii*. Lipsiae. 1 Bd.
39. *Institutio ad Eloquentiam*. Vindobonae 1807. 1 Band.
40. *Compendium Aestheticae* a M. Greguss. Cassovia 1826. 1 Band.
41. *Nova Dacia* a R. P. Francisco Fasching prof. e. s. Jesu. Claudiop. MDCCXLIII. 1 Band.
42. *M. A. Lucani Pharsalia*. Mannheimi MDCCCLXXIX. 1 Bd.
43. *T. Livii Patavini Historiarum Libri et Fragmenta*. Lipsiae 1829. 5. és 6. Band = 2 Stück.
44. *Q. Horatii Flaccii Opera*. Leibzig 1841. 1 Band.
45. *Q. Curtii Rufi de rebus gestis Alexandri Magni*. Lipsiae 1840. 1 Band.
46. *C. Crispi Sallustii Opera*. Edidit Weise. Lipsiae 1840. 1 Band.
47. *C. C. Sallustii catilinaria et jugurth. Bella*. Parisiis 1817. 1 Band.
48. *C. Valerii Catulli, Tibulli et Propertii casta carmina*. Venetiis 1 Band.
49. *Magyar Sunád avagy I. Béla nevetlen Iró-Deákja*. Debreczen 1799. 1 Band.
50. *Attila első magyar vezér*. Pest 1811. 1 Band.
51. *Tacitus Agricolája*. Szenczi Imrétől. Budapest 1847. 1 Bd.
52. *Magyar Magán Jogtan*. Komjáthy ügyvédtől. Pesten 1846. 1 Band.
53. *Magyarhoni magános törvénytudomány*. Fogarásitól. Pesten 1839. 1 Band.
54. *Pótlék a magyarhoni m. törvénytudományhoz*. Fogarásitól. Pesten 1840. 1 Band.
55. *Magyar törvénykönyv*. Dinnyésy Miháltól. Budapest. 1848. 1 Band.
56. *A magyar váltójog*. Császár Ferencztől. Budán. 1 Band.
57. *Boldogságtudomány*. Sásku Károlytól. Budán 1842. 1 Bd.
58. *Erdbeschreibung für Kinder des Kais. Oesterreich besonders Ungarns*. Pressburg 1841. 1 Band.
59. *Die Staatsklugheit v. Achenwall*. Göttinger. 1774. 1 Bd.

60. Kézikönyv a honvéd tüzérség számára. Kiadta a nemzetőrseregi tanács. Pesten 1848. 1 Band.

61. Népszerű Természettan. Tarczy Lajostól. Pápán 1843. 3 Bände.

62. Első évi oktató az írás, olvasás és rajzolás kezdetének. Kiss Bálint. 1847. 1 Band.

63. Nőtan vagy az asszonyi munkák tudománya. Kiss Bálint. Pest 1846. 1 Band.

64. Falusi földmívelőket oktató. Kiss Bálint. Pest 1846. 1 Bd.

65. Nevelési Emléklapok. Dr. Teichengraber Lajostól. Pest. 3 Bände.

66. Nemzeti Szakácskönyv. Zelena Ferencztől. Pest 1846. 1 Band.

67. Segédkönyv a deákul tanuló magyarnak. Pest 1833. 1 Band.

68. Útmutatás a deák nyelv tanulására. Péterfitől. Vásárhely 1830. 1 Band.

69. Agykérge szélütésről. Sass Istvántól. Pest 1847. 3 Exempl.

70. Mózes első könyve — ohne Titelblatt. 1 Band.

71. Imádságok protestánsok számára. Székátstül. Pesten 1 B.

72. Nemzeti Encyclopaedia. Vallas A.-tül. Pest 1848. 7 Hefte.

73. Magyarországi Croy nemzetségnek története, nemzékrendje, oklevéltára. Budapest 1848. 1 Band.

74. Nemzeti könyvtár, kiadta a Kisfaludy-társaság pártfog. Schedel Ferencz Pest 1843. 2 Bände

75. Országgyűlési Emlék. Vahottól. Budapest 1848. 1 Bd.

76. Mártius 15-dike 1848. évi 1—22. sz. és 23—120. szám. 2 Bände.

77. Byrons sämtliche Werke. Böttger Leibzig 1847. 1—5. 9—12. 9 Bände.

78. Meghasonlott kedély, regény Kelmenfytól. Pest 1846. 2 Bände.

79. Shakspeare's Werke. v. Schlegel. Berlin 1843. 2—12. Theil. 8 Bände.

80. Shakspeare's sämtliche Werke in Taschenformat. Leibzig 1839. 12 Bände.

81. Magyar Századok Virágtül. Budán 1816. 2 Bände.

82. Emlény 1843-ik évre. Pest. 1 Band.

83. Petőfi Sándor összes költeményei 1842—1846. Pest 1848. 2 Bände.
84. Hétköznapiok, regény Jókai Mórtól. Pest 1846. 1 Band.
85. Barna Ignác versei. Budán 1846. 1 Band.
86. Ányos Pál munkái. Bétsben 1798. 1 Band.
87. Eredeti magyar játékszin. Kisfaludy Sándortól. Pest 1836. 1 Band.
88. Jeles történetek. Dugonits Andrástól. Pesten 1795. 2-ik könyv. 1 Band.
89. Német-, Francia- és Angolországi útijegyzetek. Zrinyi-től. Hálában 1846. 1 Band.
90. Szigligeti összes színművei. II. Füzet. 1846. 1 Band.
91. Vierteljahrschrift aus u. für Ungarn. Leibzig 1843. 2 B.
92. A Tiszavölgy könyve. Pest 1847. 1 Band.
93. Népregék, Népmondák. Tompa Mihálytól. Pest 1846. 1 Band.
94. Gedichte von Blumauer. Wien 1787. 2. Theil. 1 Band.
95. Herzensklänge, Dichtungen v. G. Treumund. Leibzig 1845. 1 Band.
96. Briefe aus Paris von L. Börne 1830—31. Hamburg 1832. 1 Band.
97. Verfassungen in Nordamerika, Norwegen v. Rauch Erlangen 1848. 1 Band.
98. Róma Augustus korában. Magos Ernőtől. Pest 1847. 1-ső kötet. 1 Band.
99. Magyar útiképek. Pongrácz Lajostól. Pest 1845. 1 Bd.
100. Villanykák. Greguss Augusztól. Lipcsén 1847. 1 Bd.
101. Monatsrosen v. Carl Beck. Januar. Berlin 1848. 1 Bd.
102. A Bubekek, szomorújáték Fogarásitól. Vásárhely 1840. 1 Band.
103. Frangepán Kristófné. Garaytól. Pest 1846. 1 Band.
104. Egy magyar király, írta Hugó Károly. Pest 1847. 1 B.
105. Bánk-bán. Szinműtár. Nagy Ignácztól. Budán. 1 Bd.
106. Kedélyrajzok. Degré Alajostól. Pest 1847. 1 Band.
107. Újabb Költemények. Kerényi Frigyesztől. Pest 1846. 1 Band.
108. Az 1848-ik évi francia forradalom. Dobsa Lajostól. Pest 1848. 1 Band.

109. Leona. Tragoedia 4 felvon. Czakó Zsigmondtól. Pest. 1 Band.
110. Felelet Gr. Széchenyi Istvánnak Kossuth Lajostól. Pest 1841. 1 Band.
111. Pongrácz Lajos versei. Pest 1846. 1 Band.
112. Ungarische Volkslieder von Anton Vilney. Leibzig 1848. 1 Band.
113. Urania, ein Gedicht in 6 Gesängen. 1 Band.
114. Azoknak, a kik az illyenekben gyönyörködnek — versek. 1 Band.
115. Ifj. Békesi Ferencz kalandjai. Alt Mórtól. Budapest 1848. 1 Band.
116. Kedélyes olvasmány. Nieritz Gusztávtól, németre fordítva Szilvágyitól. Pozsony 1846. 1-ső és 4-ik kötet. 2 Bände.
117. Der Sprachkampf und seine Bedeutung in Siebenbürgen. Leibzig 1847. 1 Band.
118. Költeményei egy elevennek szabadon Hervegh után Magos Ernő. Pest 1848. 1 kötet. 1 Band
119. Römische Geschichte von der Erbauung der Stadt bis zum Untergang des abendl. Kaiserthums 1 Band.
120. Anthologia Berzsenyi Dániel munkáiból. Kassán 1836. 1 Band.
121. Murány ostroma. Beszély. Arany Jánostól. Pest 1848. 1 Band.
122. Őszinte szózat a néphez. Udvarnokytól. Veszprém 1848. 1 Band.
123. Egy szó a szegény emberhez. Budán 1848. 1 Heft.
124. A magyar szónyomozás. Bloch Mórtól. Pest 1846. 1 H.
125. Dandár. Simontúl. Szarvas 1847—48. 2 Hefte.
126. 1846—47-ik tanévi hirdetmény. II. évf. Pest. 1 Heft.
127. Neuer Schulatlasz. 1-ter Cours, bestehend aus 15 Tafeln in Weiland-Weimar 1828. 1 Heft.
128. Pesti Hirlap. 1845. évi 495—598 sz. 1 Heft.

Verschiedene Schriften desselben:

129. Magyar czímertár. Günther és Grimm-től. 4 Tafel mit 100 verschiedene Wappen.

130. Magyarföld és népei eredeti képekben. Vahot Imrétől mit 12 Bildern. 4 Heft.

131. Payne's Universum. Bruchstücke mit 90 Stahlstichen in 27 Heften.

132. Az apostol. 1 Heft. Manuscript.

133. Költészeti gyakorlatok.

134. 135. Convolut verschiedener Klavier- u. Singnoten.

136. Geschriebene Studien Fragmente aus der philosophischen Schule.

137. Polg. büntető természet. m. nyilván. váltójog, magyarország statistikája, egyházi történetek, jus metallicum unvollst.

138. Verschiedene Schul- und andere Zeugnisse mit dem Namen Alb. Pákh.

139. Briefe gleichgültigen Inhalts unter Adresse Alb. Pákh in d. J. 1839. 1840—41—44.

140. Briefe an Petőfi Sándor, grösstentheils aus dem ung. Lager, Jahr 1848—49 sammt Gedichten, geschrieben meistens in Bezug auf die Rebellion.

141. Zeugnisse des vormaligen k. k. Wachtmeisters Martin Bialis.

142. Diverse Papiere.

143. Unvollst. Márczius 15 diki v. 1848—49 sammt Fragmenten der Életképek.

144. Ein grosser Korb mit revolutionären Gedichten und Tagebuch, gedr. v. Petőfi Sándor.

145. Eine Quittung über 60,000 fl., welche durch Petőfi nach Klausenburg gesendet wurden.

146. Quittung über 200 fl., welche Petőfi an Bem überbracht.

A könyvtár tehát mindössze 128 szám alatt 185 kötetből áll.